

กิจกรรมแลกเปลี่ยนเรียนรู้แนวปฏิบัติที่ดีชุมชนนักปฏิบัติ [RUTS CoP : Community of Practice]

โครงการภูมิพลังแห่งปัญญาฯ มงคลศรีวิชัยกับการจัดการความรู้

“การจัดการความรู้สู่มหาวิทยาลัยนวัตกรรม KM : Innovation University”

วันที่ ๙ มกราคม ๒๕๖๒ ณ ห้องประชุมใช้บางยาง ชั้น ๒ อาคารเฉลิมพระเกียรติ ๕๐ พรรษา ๕ ธันวาคม ๒๕๕๐

(อาคาร ๕๙ สำนักวิทยบริการและเทคโนโลยีสารสนเทศ) มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลศรีวิชัย สงขลา

UPDATE : 15 NOV 2018 ; 13.45

CoP ที่ ๑ : การเรียนการสอนเพื่อพัฒนาบัณฑิต

ขอบเขต : การจัดการเรียนรู้แบบ Active Learning เพื่อพัฒนาบัณฑิตนักนวัตกรรม

คำนิยาม : เป็นกระบวนการจัดการเรียนรู้ที่ผู้เรียนเป็นผู้ได้ลงมือกระทำ เรียนรู้จากโจทย์จริง อยู่หน้างาน ได้เผชิญปัญหาและได้ใช้กระบวนการคิดวิเคราะห์ สังเคราะห์ในสิ่งที่ได้เรียนรู้ ตลอดจนแก้ไขปัญหา เรียนรู้และประยุกต์ใช้ทักษะวิชาชีพร่วมกับผู้สอน หรือ ผู้เชี่ยวชาญในวิชาชีพ เพื่อเป็นการส่งเสริม สนับสนุนและพัฒนาบัณฑิตนักนวัตกรรม

◆ RUTS KM Trick ◆

► **Active Learning** เป็นกระบวนการจัดการเรียนรู้ตามแนวคิดการสร้างสรรคทางปัญญา (Constructivism) ที่เน้นกระบวนการเรียนรู้มากกว่าเนื้อหาวิชา เพื่อช่วยให้ผู้เรียนสามารถเชื่อมโยงความรู้ หรือสร้างความรู้ให้เกิดขึ้นในตนเอง ด้วยการลงมือปฏิบัติจริงผ่านสื่อหรือกิจกรรมการเรียนรู้ ที่มีครูผู้สอนเป็นผู้แนะนำ กระตุ้น หรืออำนวยความสะดวก ให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้ขึ้น โดยกระบวนการคิดขั้นสูง กล่าวคือ ผู้เรียนมีการวิเคราะห์ สังเคราะห์ และการประเมินค่าจากสิ่งที่ได้รับจากกิจกรรมการเรียนรู้ ทำให้การเรียนรู้เป็นไปอย่างมีความหมายและนำไปใช้ในสถานการณ์อื่นๆ ได้อย่างมีประสิทธิภาพ

ลักษณะของการจัดการเรียนรู้แบบ Active Learning เป็นดังนี้

๑. เป็นการเรียนการสอนที่พัฒนาศักยภาพทางสมอง ได้แก่ การคิด การแก้ปัญหา และการนำความรู้ไปประยุกต์ใช้
๒. เป็นการเรียนการสอนที่เปิดโอกาสให้ผู้เรียนมีส่วนร่วมในกระบวนการเรียนรู้สูงสุด
๓. ผู้เรียนสร้างองค์ความรู้และจัดกระบวนการเรียนรู้ด้วยตนเอง
๔. ผู้เรียนมีส่วนร่วมในการเรียนการสอนทั้งในด้านการสร้างองค์ความรู้ การสร้างปฏิสัมพันธ์ร่วมกัน ร่วมมือกันมากกว่าการแข่งขัน
๕. ผู้เรียนเรียนรู้ความรับผิดชอบร่วมกัน การมีวินัยในการทำงานและการแบ่งหน้าที่ความรับผิดชอบ
๖. เป็นกระบวนการสร้างสถานการณ์ให้ผู้เรียนอ่าน พุด ฟัง คิดอย่างลุ่มลึก ผู้เรียนจะเป็นผู้จัดการระบบการเรียนรู้ด้วยตนเอง
๗. เป็นกิจกรรมการเรียนการสอนที่เน้นทักษะการคิดขั้นสูง
๘. เป็นกิจกรรมที่เปิดโอกาสให้ผู้เรียนบูรณาการข้อมูลข่าวสาร หรือสารสนเทศ และหลักการความคิดรวบยอด
๙. ผู้สอนจะเป็นผู้อำนวยความสะดวกในการจัดการเรียนรู้ เพื่อให้ผู้เรียนเป็นผู้ปฏิบัติด้วยตนเอง
๑๐. ความรู้เกิดจากประสบการณ์ การสร้างองค์ความรู้ และการสรุปบทวนของผู้เรียน

CoP ที่ ๒ : งานวิจัยและงานสร้างสรรค์

ขอบเขต : การบูรณาการศาสตร์ของงานวิจัยสู่การนำไปใช้ประโยชน์และก่อให้เกิดมูลค่าเพิ่ม

คำนิยาม : เป็นการสร้างงานวิจัย หรือ งานสร้างสรรค์เชิงนวัตกรรม โดยการบูรณาการศาสตร์ต่างๆ ในการวิจัย เพื่อให้เกิดการบูรณาการระหว่างองค์ความรู้ในแขนงต่างๆ หรือนวัตกรรม อย่างกว้างขวาง ที่มุ่งเน้นการนำไปใช้ประโยชน์ที่เป็นรูปธรรม และก่อให้เกิดมูลค่าเพิ่ม ตอบสนองต่อการพัฒนาภูมิภาคและประเทศ

CoP ที่ ๓ : การบริการวิชาการ

ขอบเขต : การบริการวิชาการเพื่อสร้างความเชื่อมั่นและเป็นที่ยอมรับทางวิชาการแก่สังคม (University Engagement)

คำนิยาม : กิจกรรมหรือโครงการให้บริการทางวิชาการแก่สังคม ชุมชนหรือกลุ่มคนภายนอกมหาวิทยาลัย หรือ เป็นการบริการที่จัดขึ้นในมหาวิทยาลัย โดยมีบุคลากรภายนอกมาใช้บริการ เพื่อมุ่งเน้นพัฒนาสังคม ชุมชนหรือองค์กรเป้าหมาย แบบร่วมคิดร่วมทำ เกิดประโยชน์ร่วมกันทุกฝ่าย แลกเปลี่ยนเรียนรู้ร่วมกัน มีผลกระทบก่อให้เกิดการเปลี่ยนแปลงแก่ชุมชนหรือองค์กร ทำให้มีความเข้มแข็งหรือการนำนวัตกรรมสู่ชุมชนเพื่อเสริมสร้างความเข้มแข็งชุมชนและสังคมอย่างยั่งยืน สามารถพึ่งพาตนเองได้ตามศักยภาพและบริบทของชุมชนหรือองค์กร ตลอดจนสังคม ชุมชนหรือองค์กรเป้าหมาย เกิดความเชื่อมั่นว่ามหาวิทยาลัยเป็นที่พึ่งในทางวิชาการได้อย่างมีประสิทธิภาพ

◆ RUTS KM Trick ◆

▶ พันธกิจสัมพันธ์มหาวิทยาลัยกับสังคม Engagement Thailand ได้กำหนดความหมายของ **University Engagement** ไว้ว่า “**University Engagement**” หมายถึง การทำงานเชิงวิชาการร่วมกันระหว่างมหาวิทยาลัยกับสังคมในพันธกิจหลักทุกด้านของมหาวิทยาลัย บนหลักการพื้นฐาน ๔ ประการ ได้แก่ ๑) ร่วมคิดร่วมทำแบบหุ้นส่วน (Partnership) ๒) เกิดประโยชน์ร่วมกันแก่ผู้เกี่ยวข้องทุกฝ่าย (Mutual benefit) ๓) มีการใช้ความรู้และเกิดการเรียนรู้ร่วมกัน (Scholarship) และ ๔) เกิดผลกระทบต่อสังคมที่ประเมินได้ (Social impact) โดยมีแนวทางปฏิบัติ ดังนี้

- ๑) มหาวิทยาลัยรับรู้และยอมรับคุณค่า (values) วัฒนธรรม (culture) ความรู้และทักษะ (knowledge and skills) ของสังคมและทำงานที่เกิดประโยชน์แก่ทั้งสองฝ่ายร่วมกัน
- ๒) มหาวิทยาลัยต้องกำหนดเรื่องพันธกิจสัมพันธ์มหาวิทยาลัยกับสังคมไว้ในระบบกำกับดูแล
- ๓) นโยบายและแผนการดำเนินการ งบประมาณ หลักสูตร รวมถึงวิถีชีวิตในมหาวิทยาลัย
- ๔) ในการทำวิจัยร่วมกันนั้น ต้องร่วมกันพัฒนาโจทย์และวิธีการที่ครอบคลุมทั้งในเชิงวิชาการและประเด็นของสังคม
- ๕) ในการบูรณาการกับการเรียนการสอนนั้น ต้องเชื่อมโยงกับเป้าหมายในการเรียนรู้ของนักศึกษา และต้องสอดคล้องกับความต้องการของสังคม
- ๖) มหาวิทยาลัยและสังคมทำงานร่วมกันในการติดตามความร่วมมือ วัดผลกระทบ ประเมินผลลัพธ์ และปรับปรุง/พัฒนากิจกรรมที่ทำร่วมกัน

เป้าหมายสำคัญ คือ การเปลี่ยนแปลงสังคมไปในทางที่ดีขึ้น และสร้าง Engaged Citizens ซึ่งรวมถึงนักศึกษา บัณฑิต และบุคลากรของมหาวิทยาลัย ทั้งนี้ สังคม หมายถึง กลุ่มบุคคลที่อาจเชื่อมโยงกับชุมชนทั้งในมิติของพื้นที่ ความสนใจร่วมกัน อัตลักษณ์ สถานที่ทำงาน ชุมชนที่อยู่ใกล้เคียงกันทั้งที่เป็นทางการและไม่เป็นทางการ หรืออยู่ในภาคส่วนเดียวกัน ชุมชนนักปฏิบัติ ชุมชนที่มีความสนใจร่วมกัน โดยไม่มีข้อจำกัดทั้งในเชิงพื้นที่ ภูมิภาค และประเทศ รวมถึงภาคธุรกิจ อุตสาหกรรม สมาคมวิชาชีพ โรงเรียน รัฐบาล ศิษย์เก่า และชุมชนพื้นเมือง เป็นต้น

CoP ที่ ๔ : การทำนุบำรุงศิลปและวัฒนธรรม

ขอบเขต : การสร้างนวัตกรรมจากทุนทางวัฒนธรรมเพื่อความยั่งยืนของชุมชน

คำนิยาม : การพัฒนาคุณค่าของทุนทางวัฒนธรรมด้วยการสร้างสรรค์ต่อยอด ด้วยนวัตกรรมหรือประยุกต์ใช้นวัตกรรม เช่น การสร้างความแตกต่างและแปลกใหม่ การสร้างมูลค่าเพิ่ม การใช้ความรู้และผลงานวิจัยในการสร้างสรรค์ผลิตภัณฑ์และบริการทางวัฒนธรรม อย่างมีคุณค่าทั้งทางเศรษฐกิจและสังคม เพื่อให้ชุมชนเกิดความมั่นคง มั่งคั่ง ยั่งยืน ด้วยทุนทางวัฒนธรรมของชุมชน

◆ RUTS KM Trick ◆

▶ **ทุนทางวัฒนธรรม** คือ มรดกภูมิปัญญาทางวัฒนธรรมของชาติ โดยกรมส่งเสริมวัฒนธรรมของกระทรวงวัฒนธรรมกำหนดไว้ ๗ สาขา ได้แก่ ภาษา / วรรณกรรมพื้นบ้าน / ศิลปะการแสดง / แนวทางปฏิบัติทางสังคม พิธีกรรม และงานเทศกาล / งานช่างฝีมือดั้งเดิม / ความรู้และแนวปฏิบัติเกี่ยวกับธรรมชาติและจักรวาล / กีฬา และ ภูมิปัญญาไทย นอกจากนี้ยังควรหมายรวมถึงมรดกทางศิลปวัฒนธรรมในรูปแบบของโบราณสถาน โบราณวัตถุ ศิลปวัตถุ ภาษาวรรณกรรม เอกสารโบราณ จดหมายเหตุ ศิลปะการแสดง และงานศิลปกรรมต่าง ๆ ล้วนเป็นทุนทางวัฒนธรรม ที่บรรพบุรุษได้สั่งสมและสร้างสรรค์ไว้จนสืบทอดมาเป็นมรดกวัฒนธรรมให้แก่อนุชนได้นำมาศึกษาเรียนรู้และซาบซึ้งในสุนทรียแห่งความงดงามของเอกลักษณ์วัฒนธรรมไทยอย่างไม่ขาดสาย

CoP ที่ ๕ : การบริหารจัดการ

ขอบเขต : การบริหารจัดการองค์กรสมัยใหม่ (Modern Organization)

คำนิยาม : กระบวนการต่างๆ ที่จะช่วยให้ได้สารสนเทศตามที่ต้องการ อาจารย์ถึง เครื่องมือ อุปกรณ์ เช่น อุปกรณ์คอมพิวเตอร์ เครื่องใช้สำนักงาน อุปกรณ์สื่อสารโทรคมนาคม รวมถึงซอฟต์แวร์ ทั้งระบบสำเร็จรูปและที่พัฒนาขึ้นโดยเฉพาะด้าน และการประยุกต์ใช้หรือสร้างนวัตกรรม ซึ่งกระบวนการในการประยุกต์ใช้หรือนำนวัตกรรม อุปกรณ์เครื่องมือต่างๆ มาใช้งานเพื่อรวบรวมข้อมูล จัดเก็บประมวลผล และแสดงผลเป็นสารสนเทศในรูปแบบต่างๆ ที่สามารถนำไปใช้ประโยชน์ในการบริหารจัดการในด้านต่างๆ ตามพันธกิจของมหาวิทยาลัย ตลอดจนพัฒนางานด้านการให้บริการ เพิ่มคุณภาพและประสิทธิภาพในการปฏิบัติงาน เพื่อสร้างฐานวัฒนธรรมองค์กร

◆ RUTS KM Trick ◆

▶ **องค์กรสมัยใหม่ (Modern Organization)** หมายถึง การที่มีกลุ่มคนมาทำงานร่วมกันอย่างเป็นระบบ เพื่อให้ได้บรรลุเป้าหมายอย่างใดอย่างหนึ่ง ซึ่งองค์กรสมัยใหม่การมีลักษณะร่วมกันอยู่ ๓ ประการ ได้แก่ ๑) ทุกองค์กรต้องมีวัตถุประสงค์หรือเป้าหมายของตนเอง ๒) ทุกองค์กรต้องมีคนร่วมกันทำงาน และ ๓) องค์กรต้องมีการจัดโครงสร้างงานแบ่งงานหน้าที่รับผิดชอบของคนในองค์กร **การบริหาร** คือ กลุ่มของกิจกรรม ประกอบด้วย การวางแผน (Planning) การจัดองค์กร (Organizing) การสั่งการ (Leading/Directing) การควบคุม (Controlling) ซึ่งจะมีความสัมพันธ์โดยตรงกับทรัพยากรขององค์กร (๖ M's) เพื่อนำไปให้เกิดประโยชน์และด้วยจุดมุ่งหมายสำคัญ ในการบรรลุความสำเร็จ ตามเป้าหมายขององค์กรอย่างมีประสิทธิภาพ และเกิดประสิทธิผลครบถ้วน

CoP ที่ ๖ : การประกันคุณภาพการศึกษา

ขอบเขต : การประยุกต์นวัตกรรมสู่การประกันคุณภาพการศึกษา

คำนิยาม : การนำแนวทาง วิธีการ เครื่องมือ หรืออื่นๆ ที่ใหม่หรือแตกต่างจากการที่เคยปฏิบัติ นำมาประยุกต์ใช้กับการดำเนินงานด้านการประกันคุณภาพการศึกษา เพื่อลดการใช้ทรัพยากรและเวลาในการดำเนินงาน รวมถึงเพิ่มประสิทธิภาพในการสื่อสารกับบุคลากรที่เกี่ยวข้องด้านการประกันคุณภาพการศึกษาภายในองค์กร

◆ RUTS KM Trick ◆

► การประยุกต์นวัตกรรมสู่การประกันคุณภาพการศึกษา คือ การใช้หรือประยุกต์ใช้นวัตกรรม เทคโนโลยีด้านต่างๆ รวบรวม จัดเก็บ ใช้งาน ส่งต่อ หรือสื่อสารระหว่างกัน เพื่อลดการใช้ทรัพยากรและเวลาในการดำเนินงาน รวมถึงเพิ่มประสิทธิภาพในการสื่อสารกับบุคลากรที่เกี่ยวข้องด้านการประกันคุณภาพการศึกษาภายในองค์กร

CoP ที่ ๗ : การพัฒนานักศึกษา

ขอบเขต : กิจกรรมเสริมหลักสูตรเพื่อพัฒนาบัณฑิตนักนวัตกรรม

คำนิยาม : กิจกรรม หรือ โครงการ ที่แสดงให้เห็นถึงกระบวนการหล่อหลอมนักศึกษาในรูปแบบต่างๆ เป็นกิจกรรมพัฒนาผู้เรียนโดยนักศึกษามีส่วนร่วมในการวางแผนและดำเนินการ โดยใช้การเรียนรู้จากปัญหา การใช้ทักษะ กระบวนการวิจัย การเรียนรู้จากการปฏิบัติ การเรียนรู้จากกิจกรรมกลุ่ม การเรียนรู้จากกรณีศึกษา หรือการสร้างสรรคเชิงนวัตกรรม การใช้และประยุกต์ใช้ นวัตกรรม เพื่อพัฒนานักศึกษาให้มีทักษะการคิดวิเคราะห์ มีความคิดสร้างสรรค์ มีการบูรณาการเชิงต่อยอดและความสามารถในการสร้างสิ่งประดิษฐ์ หรือมีส่วนร่วมในการสร้างนวัตกรรมเพื่อการเรียนรู้ การพัฒนาตนเอง ชุมชน สังคม ให้มีความพร้อม มีทักษะที่พึงประสงค์ตามกรอบมาตรฐานคุณวุฒิระดับอุดมศึกษาแห่งชาติ หรือ กรอบมาตรฐานคุณวุฒิระดับอาชีวศึกษาแห่งชาติ ตามต้นสังกัดของสถาบัน เพื่อเป็นการส่งเสริม สนับสนุนและพัฒนาบัณฑิตนักนวัตกรรม

CoP ที่ ๘ : การดำเนินงานของสายสนับสนุน

ขอบเขต : การดำเนินงานของสายสนับสนุนเพื่อขับเคลื่อนพันธกิจของมหาวิทยาลัย

คำนิยาม : กระบวนการทำงาน วิธีการ ขั้นตอนการปฏิบัติงาน ของสายสนับสนุน เพื่อให้การดำเนินงานตามพันธกิจของมหาวิทยาลัยสำเร็จลุล่วงตามเป้าประสงค์ หรือ กระบวนการทำงาน วิธีการ ขั้นตอนการปฏิบัติงาน ของสายสนับสนุน ที่จะช่วยให้ได้มาซึ่งสารสนเทศตามหน้าที่หรืองานที่รับผิดชอบ หมายถึง เครื่องมือ/อุปกรณ์ เช่น อุปกรณ์คอมพิวเตอร์ เครื่องใช้สำนักงาน อุปกรณ์สื่อสารโทรคมนาคม รวมทั้งซอฟต์แวร์ ทั้งระบบสำเร็จรูปและที่พัฒนาขึ้นโดยเฉพาะด้าน ซึ่งกระบวนการในการนำอุปกรณ์เครื่องมือต่างๆ มาใช้งานเพื่อรวบรวมข้อมูล จัดเก็บ ประมวลผล และแสดงผลเป็นสารสนเทศในรูปแบบต่างๆ ที่สามารถนำไปใช้ประโยชน์ ลดขั้นตอนในการปฏิบัติงาน ตลอดจนส่งเสริมประสิทธิภาพในการทำงานเพื่อขับเคลื่อนพันธกิจของมหาวิทยาลัย

CoP ที่ ๙ : องค์ความรู้ของผู้ก่อนเกษียณ

ขอบเขต : เสวนาถ่ายทอดองค์ความรู้ด้านการสอนและการปฏิบัติงานของผู้ก่อนเกษียณ

คำนิยาม : การดำเนินงาน เวทีเสวนา การแลกเปลี่ยนเรียนรู้ การประชุม โครงการ หรือ กิจกรรมที่บุคลากรสายผู้สอนและสายสนับสนุนที่มีประสบการณ์หรือแนวปฏิบัติที่ดี ด้านการสอนหรือการปฏิบัติงานและมีความเชี่ยวชาญในงาน เพื่อถ่ายทอดองค์ความรู้ที่อยู่ในตัวบุคคล (Tacit Knowledge) ออกมาในเชิงระบบ และ มีการบันทึก รวบรวม จัดเก็บ ตลอดจนเผยแพร่ องค์ความรู้ก่อนเกษียณอายุราชการ เพื่อเป็นแนวปฏิบัติที่ดีและแนวทางในการปฏิบัติงาน แก่อาจารย์ บุคลากร ในการดำเนินงาน

◆ RUTS KM Trick ◆

► **การจัดการความรู้ หรือ Knowledge Management** เกิดขึ้นจากการค้นพบว่า องค์กรต้องสูญเสียความรู้ไปพร้อมกับ การที่บุคลากรลาออกหรือเกษียณอายุราชการ อันส่งผลกระทบต่อการทำงานขององค์กรเป็นอย่างยิ่ง ดังนั้น การบริหารจัดการ ความรู้จึงสัมพันธ์กับเรื่ององค์กรแห่งการเรียนรู้ (Learning Organization) เป็นอย่างยิ่ง หากองค์กรจะพัฒนาตนเองให้ เป็นองค์กรแห่งการเรียนรู้ก็ จำเป็นจะต้องบริหารจัดการความรู้ภายในองค์กรให้เป็นระบบเพื่อส่งเสริมให้บุคลากรเรียนรู้ได้ จริงและต่อเนื่อง หากองค์กรใดมีการจัดการความรู้โดยไม่มีการสร้างบรรยากาศแห่งการเรียนรู้ให้เกิดขึ้นภายในองค์กร ก็นับเป็นการลงทุนที่สูญเปล่าได้เช่นกัน อย่างไรก็ตาม การบริหารจัดการความรู้ มีความซับซ้อนมากกว่าการพัฒนาบุคลากร ด้วยการฝึกอบรม เพราะเป็นกระบวนการที่ต้องดำเนินการต่อภายหลังจากที่บุคลากรมีความรู้ความชำนาญแล้ว องค์กรจะ ทำอย่างไรให้บุคลากรเหล่านั้นยินดีถ่ายทอด และแลกเปลี่ยนความรู้กับผู้อื่น และ ในขั้นตอนสุดท้าย องค์กรจะต้องหาเทคนิคการ จัดเก็บความรู้เฉพาะไว้กับองค์กรอย่างมีระบบเพื่อที่จะนำออกมาใช้ได้อย่างมีประสิทธิภาพ

